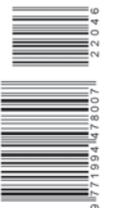

ДА НАСТУПНАЙ СУСТРЭЧЫ, "ЛІСТАПАД"!

Тэма – на стар. 6–7

ВЫЯЗНАЯ КАЛЕГІЯ

Касмічны краядвід
мінуўшыны:
казачны замак вярнуўся
з нябыту

стар. 4

ІНТЭРВ'Ю З НАГОДЫ

Сталічная арыстакратка
ў восьмым пакаленні.
Стаць дырэктарам тэатра
і зладзіць фестываль

стар. 5

КІНАФОРУМ

Форум, пітчынг,
эксплікацыя.
Пошукі і знаходкі
пачаткоўцаў

стар. 6

ART-БЛОГ

Жанр prank comedy
і дзёрзкі погляд маладога
рэжысёра.
Ці можна зрабіць "Шалёныя
грошы"?

стар. 9

СТАЛІЦА

Чаму Мінск у Інск
ператварыўся.
Уласны погляд
і асабістыя адносіны
ў фотамастацтве

стар. 13

Як мы паведамлялі ўжо, вязное пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры, прысвечанае захаванню, уліку і ўвядзенню ў гаспадарчы і турыстычны абарот аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, адбылося 28 кастрычніка ў Драгічыне.

Перад нарадай на працягу двух дзён удзельнікі калегіі наведалі архітэктурныя помнікі Брэскай і Гродзенскай абласцей, дзе працягваюцца рэстаўрацыйныя работы. Што пабачылі падчас вынароўкі на Гродзеншчыне, “Культура” распавядала ў мінутым нумары. Гэтым разам прыедзема па гістарычных мясцінах Брэсцчыны і разгледзім некаторыя пытанні, што абмяркоўваліся на калегіі.

КАСМІЧНЫ КРАЎВІД МІНУШЫЦЫНЫ

Другі дзень паездкі распачаў сустрэчай з Палацавым комплексам Сапегу ў Ружаных Пружанскага раёна, закладзенага ў канцы XVIII стагоддзя. Усе будынкі ансамбля ўтвараюць аэравабінае каліда з унутраным дваром шырынёю ў дзве сотні метраў. Памеры комплексу ўражваюць і сёння, халія ён быў істотна паніжаны падчас Другой сусветнай вайны. Стоячы пасрод палацавага двара, лягчы ўзвеш, што апынуцца на іншай планеце, чым нашай, а таксама паступілі на пачатку XVII стагоддзя па фундацыі канцлера ВКЛ Льва Сапегі касцёл Святой Тройцы. Варта звярнуць увагу і на дзве сінагогі: ад адной з іх засталіся руіны, а іншая выкарыстоўваецца як адміністратыўны будынак.

Навуковы кіраўнік Уладзімір Казак распавядае аб аднаўленні Ружанскага палаца

Удзельнікі калегіі аглядаюць музейную экспазіцыю палаца ў Косаве

Новы лёс старых палацаў

Чым можа прывабіць турыстаў Брэсцчына?

Сёння працягваюцца аднаўленне ўсходняга корпуса, а таксама кансервацыя ўсходняй аркады з элементамі рэстаўрацыі. Работы адбываюцца за кошт сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. У планах — кансервацыя галоўнага корпуса. На тэрыторыі палацавага комплексу штогод ладзяцца абласныя фестывалі “Ружанская брама”, святы “Беларускі Версаль” і “Сапегі сутракаюць”. Прытым не варта забываць: акрамя швейцарскіх рэзідэнцый, у мясціну ёсць на што паглядзець. Там захаваўся барочны парк, узведзеная ў другой палове XVIII стагоддзя як грэка-італійская, з прылеглам будынкам кляштару, а таксама паступілі на пачатку XVII стагоддзя па фундацыі канцлера ВКЛ Льва Сапегі касцёл Святой Тройцы. Варта звярнуць увагу і на дзве сінагогі: ад адной з іх засталіся руіны, а іншая выкарыстоўваецца як адміністратыўны будынак.

КАЗАНЦЫ ЗАМАК ВЯРНУЦСЯ З НЯБЫТУ

Далей удзельнікі калегіі накіраваліся ў Косаўскі палацава-паркавы комплекс XIX

стагоддзя ў Івацэвіцкім раёне. Архітэктурны ансамбль уключае Мемарыяльны музей-садыбу Тадэвуша Касцюшкі, страчны падчас Вялікай Айчыннай вайны і адбудаваны ў 2000-х, палац роду Пуслоўскіх, а таксама фрагменты наваколлага парка. Палац, пашкоджаны ўзвеш ў гады Першай сусветнай вайны, падчас нашыкай акупацыі выкарыстоўваўся для размешчэння ўзруў з мясцовага гэта і ў 1944 годзе быў істотна паніжаны пажарам. У выніку страчныя дэталі інтэр'ера, так і сцены ды дах. Доўгі гады будынак стаў закінутым і зараз, пакуль ў 1989 годзе не распачалі яго паступовыя расчыстка і аднаўленне.

НЕАГАГІЧНАЯ КВЕТКА

Затым удзельнікі паездкі накіраваліся ў За-

валі каміны і пакліралі паркет, зрабілі фрэскі і роспісы на сценах. Ляпініна з пазалотай, каваныя жырэндыці з'явіліся на столі. Каб аднавіць гістарычны інтэр'еры рэзідэнцыі Пуслоўскіх, адмыслова адшукваліся антыкварныя мэбля і прадметы побыту, аналагічным тым, што знаходзіліся ў замку да пачатку заняпад.

Антон РУДК

Таксама добраўпарадкаваная прылеглая тэрыторыя, уладкаваная агарода, пад'язныя дарогі, аўтастанкі, інжынерныя сеткі, узведзеныя бакавыя брамы. Сёння працягваюцца рэстаўрацыйныя работы і скульптурныя для яго аздаблення. Там ладзяць балы, канферэнцыі, семінары, канцэрты артыстаў Вялікага тэатра ў рамках цыкла “Вечары ў Косаўскім замку”.

Антон РУДК

Затым удзельнікі паездкі накіраваліся ў За-

тавані. Фасады пакрылі бяшчымі саставамі і каменёўмацавальнай грунтоўкай.

ПОСПЕХІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

На пасяджэнні вязной калегіі ў Драгічыне было адзначана: цяпер працягваюцца рэстаўрацыйныя работы ў Жыровіцкім манастыры, на аб'ектах Брэскай краінасі, у мемарыяльным комплексе “Хатынь”, касцёле Божага Цела ў Нясвіжы і Спас-Праабражэнскай царкве ў Полацку. Мяркуюцца, што сёлета будуць завершаны работы ў палацы Булаўка ў Жылічых Кіраўскага раёна, а таксама ў касцёле з'явіцца ў Юравічах Калінін-кавіцкага раёна.

Разам з тым у некаторых рэгіёнах назіраюцца і пэўныя праблемы з выкананнем планаў па захаванні аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, якія знаходзяцца ў незалежальным стане. Не ўсюды на адпаведна ўзровень арганізацыйнага распаўсюду зон аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей. На выдзяленне гэтых аб'ектаў мусюць выдзяляцца мясцовым уладам пэўныя звышчы далажкова ўвагу.

Адноўленыя помнікі архітэктурны сёння пачынаюць выконваць функцыі культурных цэнтраў гарадоў і мястэчак. Высікі рэстаўратараў ды музейных супрацоўнікаў не былі дарэчнымі — закінутыя ды доўгі час нікому не патрэбныя руіны ператварыліся ў сапраўдныя дамінанты духоўнага жыцця і дапамагі людзям адчуць павяз з уласнымі продкамі, далучыцца да агульнай памяці ранейшых пакаленняў.

— Можна далей: і актуальна, асабліва ў Год гістарычнай памяці. — Безумоўна! Году гістарычнай памяці прысвечаны ўвесь сёлёты фестываль — як, прынамсі, і многія іншыя буйныя мерапрыемствы ў вялікіх культурных. Зірніце на афішу, што ні спецыяль — ён у той ці іншай меры звярнуцца на нашай гістарычнай памяці. Бо гэтыя пачынае — вельмі шырокае, папярэдняе ўсёахопнае і не абмяжоўваецца толькі вайскай тэмай. Між тым да паўдзё Відак Айчыннай звернуты наступныя спектаклі, уключаючы ў конкурсную праграму фестывалю: “Альпы. Сорак першы” ТЮГА, “Альпійская балада” РТБД (цікава будзе параўнаць, як па-рознаму інтэрпрэтуецца ў гэтых двух спектаклях алпа і тая ж аповесць Васіля Быкава), “Не пакідай мяне...” Брэскага акадэмічнага тэатра драмы,

Мастацтва, грошы, фестываль

Учора ў Бабруйску ўрачыста адкрыўся VIII Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі. Напярэдадні мы сустрэліся з Веранікай Вільнеў — адной з яго арганізатараў, дырэктарам Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В. Дуніна-Маршчэвіча, на базе якога і ладзяцца асноўныя фестывальныя падзеі.

— Вераніка Аляксандраўна, і ваш тэатр, і сам фестываль носяць імя выдатнага беларускага драматурга XIX стагоддзя Віцэнца Дуніна-Маршчэвіча. Пэўна, гэта да многага абавязвае?

— У свой час у нашым тэатры былі пастаўлены практычна ўсе яго творы: “Пінаская шляхта”, “Запеты”, “Льбідзія”. Ішоў спектакль “Камедыйянт”, заснаваны на біяграфіі нашага класіка. Пастаўноўкі яго п'ес прывозілі і ўдзельнікі форуму. Нагадаю, на пятым фестывалі ў 2015 годзе безумоўна пераможцам сярод спектакляў была прызнана “Пінаская шляхта” ўрэжысаваная рэжысёрам Вітаўтам Баркоўскім у Палескім драматычным тэатры ў Пінску, прычым на палескім дыялекце. Да таго ж фестываль шортэж пачынаецца ўскладаннем кветак да помніка Дуніну-Маршчэвічу, возім мы нашых сяброў і на яго родных мясцінах. Дый сам фестываль нарэзана са святкавання 190-годдзя пачынальніка беларускай драматургіі: у 1997 годзе ў Бабруйску былі паказаны ўсе тры яго самыя знакамыя творы, а праз год з'явіўся фестываль. Але гэта не значыць, што цяпер на кожным такім форуме павінны абавязкова паказвацца спектаклі па яго п'есах. Больш важна тое, што закладзены ім традыцыі нацыянальнай драматургіі працягваюцца і развіваюцца.

“Мастацкі і фінансавы складнікі ў тэатры насамрэч шчыльна ўзаемазвязаныя. І прынцып да іх гармоніі, навучыцца іх “сбраваць” — вялікая навука, спасцігаць якую трэба бесперапынна”.

атрымлівала інспірацыю.

— Так, бо лабораторыя, у адпаведнасці з годам гістарычнай памяці, прайдзе пад назвай “Актуальнасць класікі. Перачытваць нанова”. Але ж “перачытваць класіку” будзе меншай моладзь: не толькі артысты нашага тэатра, але і найперш студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, што займаюцца рэжысёрскай драматычнага тэатра ў Віталя Катвіцкага. Сам ён, у сваю чаргу, будзе працаваць на фестывалі ў складзе журы, якое ўзначаліць доктар Вераніка Ярмацінская. Шмат моладзі будзе і сярод крытыкаў, запрошаных праводзіць штодзённыя абмеркаванні ўбачанага. Так што раўнавага між класікай і сучаснасцю, а таксама між тэатральнымі дзеячамі розных пакаленняў, лічу, захавана. Бо найнаўсць

а таксама спектакль нашага тэатра “Песя і Янка”, што будзе паказаны ў Магілёве. — Дарчы, акурат за тыдзень да фестывалю ваш тэатр выпусіў першую прэм'еру свайго 78-га сезона — фантазмагоры “Анілы не плачуй”. Ды ў вас увогуле — падзея за падзеяй. А як фарміравалася сёлета ўласна фестывальныя праграма? — Мы абарылі на тры спектаклі, што былі заўважаны летася, калі ішперанш, восьмы фестываль панаваўся, ды быў перанесены. Але, зразу-мела, некаторыя пастаўноўкі сышлі, з'явіліся іншыя. Бо хачелася паказаць і новыя працы, што былі ўвабелены з тае пары. Так далася, да прыкладу, “Прымакі” Магілёўскага абласнога драматэатра, дзе гэта камедыя Янкі Купалы паставіла Таццяна Пашая, а таксама іншыя спектаклі.

— Але ж кілашэа ў вочы адсутнасць замежных пастаўнавак беларускіх п'ес. Менавіта такія спектаклі заўжды выклікалі асаблівае цікавасць, бо сьведчылі і пра запатрабаванасць нашай драматургіі і пра матчынась іе рознага ўвабелення — у каліжэсіе іншых нацыянальных культур, часам з іншымі сэнсавымі акцэнтамі.

— Так, шыта развіцця фестывальна мы прыйшлі менавіта да такой яго формы, калі ў цэнтры апыналася наша беларуская драматургія — класічная і найноўшая, але ў самых розных пастаўнавачых варыянтах. Бо, нагадаю, на трыцім фестывалі, калі адзначалася 200-годдзе Дуніна-Маршчэвіча, была прадастаўлена драма

такага балансу павінна салдзейнічаць пераемнасці найлепшых традыцый, што зыджы велімі важна.

— Вераніка Аляксандраўна, вы таксама ўжо сталі добрай фестывальнай традыцыяй! Гэткім сімвалічным абліччам, сапраўдным тварам і тэатра, і фестывалю. Здаецца якісці з бабруйскага спектакляў імя Якуба Коласа, што ў іх не да кожнай прэм'еры шыне новаю — “у тэму” з новым спектаклем), вытанчана інтэлігентнасць, асабліва натхненасць поіэзу. Сталічная арыстакратка ў восьмым пакаленні! І з выдатным разуменнем усіх тонкасцей тэатральнага мастацтва.

— Дзе не, я карынная бабруйчанка. І адукацыя ў мяне зусім не звязана з мастацтвам: я заканчыла Беларускае дзяржаўнае сельскагаспадарства акадэмію ў Горках як эканаміста, працавала ў бухгалтэрыях розных устаноў. У тэатр патрапіла, можна сказаць, выпадкова. Дарчы, таксама спачатку галоўным бухгалтарам. А ітаральнае працавала некалькі месіаўшы мяне прызначылі дырэктарам. Ніколі не думала, што буду тут працаваць! Дзе яшчэ і дырэктарам. У дзяцінстве глядзела тутэйшыя спектаклі, штосёды падобалася, штосёды — не зусім. Але гэткай прыроджанай тэатральнай і сябе не адчувала. І пасля прызначэння на гэ-

тую пасадзі пачала пашырша далейшыя, набываць новыя веды, неабходныя і ўласна ў тэатры, і ў фестывальнай практыцы. Шукала і знаходзіла разнастайныя майстар-класы, трэнінгі, спецыяльныя курсы. Двойчы ездзіла ў Маскву ў Тэатральна-культурны цэнтр імя Меерхольда, заканчыла там курсы па тэатральным менеджмента, а таксама па арганізацыі і правядзенні фестывалю. Вучылася гэтакім і ў будаўніцтва, таксама на спецыяльных курсах. Разуменне таго, што мастацкія густы можна і трэба развіваць, вельмі дапамагае выбудоўваць рэпертуарную палітыку, выхоўваць публіку, прапанаўваць ёй разнастайныя тэатральныя кірункі.

— Эканамічная адукацыя вам таксама дапамагла? Ш грошы з мастацтвам уельмі часта спрачаюцца, што з іх б'юць гадоўці? — Насамрэч, гэтыя дзве сфэры — шчыльна ўзаемазвязаныя. І прынцып да іх гармоніі, навучыцца іх, калі можна так сказаць, “сбраваць” — вялікая навука, без пастаяннага наперад ізажка, а то і немагчыма. Тэатр — гэта не люстэрка жыцця, гэта само жыццё. І для мяне таксама: гэта папраўдзе якая другая сям'я, як бы высмакамоўна гэта ні гучала. І я папросту рабіла тое, што павінна рабіць.

Косаўскі палац Пуслоўскіх. На першым павярсе ўжо дзейнічае музейная экспазіцыя, на другім працягваюцца работы па аднаўленні інтэр'ераў

Адрэімеу XXVIII Міжнародны фестываль "Лістапад", які яшчэ да свайго пачатку прыцягнуў увагу глядацкага маштабам: 1560 заявак з 89 краін! Ці здолеў сінэмаграф прадамантраваць "Сапраўднай каштоўнасці", абвешчаныя ў слогане форуму?

Другі год запар за арганізацыю фестывалю адказвае "Беларусьфільм". Сёння студыя паставіла перад сабой некалькі задач: не толькі стварыць пляцоўку для прагляду стужак, але і арганізаваць творчыя сустрэчы, майстар-класы, знайсці магчымасць заклісаі аснову міжнародных пагадненняў па супрацоўніцтве. Святкаванне 60-годдзя Беларускага саюза кінематографістаў, творчы вечар актрысы Наталлі Варлей у Оршы, пітчынг для маладых рэжысёраў, рала дырэктараў кінастудыі СНД, дні лацінаамерыканскага кіно і шмат іншага — біспрэчна. "Лістапад-2022" можа пахапіцца запамінальным імпрэзам.

Уладзімір Карачоўскі, генеральны дырэктар кінастудыі "Беларусьфільм", адзначыў: — Прыемна, што прыхацілі госці не толькі з краін СНД і блізкага замежжа, але і з Турцыі, Егіпта, Ірана, Паўднёва-Усходняй Азіі, Лацінскай Амерыкі. У нас пашыраўся географія, адбыўся абмен ідэямі, у будучым плануем залейняць рэсурсы розных дзяржаў. Ад гэтага залежыць якасць кіно, што мы паказам глядачу. Не адмаўляем магучы з'явіцца вельмі нечаканымі праекты. Кожны год "Лістапад" ста-

Фільмы, якія трэба глядзець у кіназалах

новіца і цэнтрам прыцягнення старых і новых сяброў. Валерыя Гуцічэна, дырэктар Гільды акцёраў кіно Расіі, успамінае даўнішні візіт у сталіцу Беларусі: — Я ўпершыню прыхаціла ў Мінск 28 гадоў таму. Памятаю, шпашыравала па парку і падыяла з асфальту кляновы лісткі, які ляжыць у мяне дагэтуль. Ён, пэўна, настолькі доўга захоўваецца, бо з'яўляецца сімвалам "Лістапада", адлюстраваннем таго, што нічога не страчваецца, каб ёсць лісты, якія жадаюць падоўжыць жыццё яркай падазе. Час для правядзення конкурсу быў абраным неадрама: "Лістапад" задумаўся як фестываль фестывалюў. Пад канец

года ва ўсім свеце завяршаецца цыкл кінаforumаў, і на мінскім арганізатары імкнуліся пацешыць глядацкія карцінамі-прызебрамі, адзначанымі на відомых конкурсах. Падоныя фільм-фільтр не дае масавым стужкам трапіць у нашу праграму і дорыць магчымасць паказаць усё "вяршы" кінематографіі. Сяргей Каўсер, тэлэрэжысёр, сцэнарыст, каментуе гэтаму асаблівасць беларускага фестывалю: — Як праграмы дырэктар конкурсу дакументальнага кіно, я абіраў кожны фільм. Звяртаў увагу не толькі на ўзнагароды на міжнароднай арэне, але і на даступнасць для ўспрымання глядачом. Магучы паручыцца за ўсе карціны.

Гэта годныя стужкі розных жанраў і кірункаў дакументальнага кіно. Бо важна, каб людзі выходзілі з паказаў з пачуццямі задавальнення. Трэба працэмастраваць чалавеку высокамастацкія фільмы, паці якіх застаецца прыемны прысмак. Такія карціны мы выбіралі для нашага форуму. Фестывальны слоган "Сапраўднай каштоўнасці" адгукнуўся не толькі ў сэрцах сталічных глядачоў. Сёлетні "Лістапад" пашыраў тэаграфію і ў рэспубліканскім маштабе: аднаў традыцыю кінаказань конкурснай фільмаў у нашым краіне. Калі тыя дзясяткі беларускіх паралоў прынілі эстафету кінамарафону, што даю магчымасць шматлікім

гледчам пазнаёміцца з высокамастацкімі стужкамі. Як адзначаюць арганізатары, фестывальныя фільмы трэба глядзець у кіназалах. Старшыня кінаforumу Аляксандр Яфрэмаў падкрэсліў:

— На працягу 28 гадоў падчас "Лістапада" дэманструюцца ўзоры сусветнага кінематографіа, якія адлюстравваюць актуальныя парадок ліна і настрой у грамадстве. Апошнія тры дзесяцігоддзі наш фестываль не проста збірае прыхільнікаў экраннага мастацтва, але і становіцца пляцоўкай для камунікацыі, абмену меркаваннямі і месцам нараджэння ідэй. Я веру ў сусветную сілу кіно і ў тое, што яно можа паспрыць дасягненню міру і ўзаемаўважэння паміж народамі. Уздзельнікі і гледачы "Лістапада" акунуліся ў неаўтарную атмасферу, атрымалі шмат станоўчых эмоцый ад сустрэч з любімымі артыстамі і пазнаёміліся з дастойнымі карцінамі.

Цырымонія закрыцця міжнароднага кінафестывалю, падчас якой назвалі пераможцаў конкурснах праграм і ўладальнікаў спецыяльных прызоў, адбыўся ўчора ў кінаатэатры "Масква". Гран-прі "Золата Лістапада" атрымалі рэжысёр Пётр Тадароўскі за карціну "Здаровы чалавек". Фестывальны гонка завершаная. Будзем чакаць сустрэчы з "Лістападам-2023".

НАСТАСІЯ ЮРКЕВІЧ

Што засведчыў пітчынг?

У праграмайнай праграме "Лістапад" па традыцыі знайсці месца не толькі паказам, але і карысным падзеям для кінаіндустрыі.

Сёлетні форум парадваў рэкордную колькасць замежных работ і пры гэтым засведчыў рознае становішча арганізацыі кінематографіа. У спабаронцыта і іншазамымі фільмамі ад нашай краіны ўступілі толькі анімацыйныя стужкі. Але нельга сказаць, што сітуацыя малерапектыўная, бо дырэктары фестывалю пашырае адукацыйную праграму і шукае новыя імяны.

Спрабуй удзельнічыць ў беларускі кінапрацэсе стаў Маладзевы форум у рамках "Лістапада", на якім адбыўся пітчынг. Гэта першы этап рэспубліканскага конкурсу рэжысёрскіх эксплікацый кароткаметражных студзёнчых фільмаў. Спобароніцца аказалася напатрабаваным у маладых твораў: больш за дваццаць пачатковаў прадэмантвалі ўласныя праекты ірваўх фільмаў на тэмы "Гараскія легенды" і "Першае каханне", а таксама нейтравах на тэму "Мой родны кул". Такі інтарс невяпалковы, бо пітчынг — гэта магчымасць атрымаць пашырае адукацыйную праграму і шукае новыя імяны.

Па ўмовах конкурсу пераможцы змогуць стварыць карціну па сваёй эксплікацыі і сцэнарыі за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту. Але спачатку — абарона праектаў перад экспертнай радай з ліку беларускіх і расійскіх рэжысёраў ды прадзюсараў, прастантэйкіну Міністэрства культуры і "Беларусьфільма" і Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі. Устаю за тыя хвіліны удзельнікі мусілі распавесці пра ідэю і звышзадачу, сюжэт, героўў, дэкарацыі, музычны афармленне і шмат рэальных задум. І тут выявіліся тыповыя памылкі пачатковаў: нехта пра ідэю стужкі, але

так і не падтлумачыў, як яе перадаць праз дзею на экране. Нехта замахаў на маштабныя тэмы і надта накручываў сюжэты, якім вядоўчана будзе пэсна у кароткаметражнай. Але нельга адмовіць багату фантазію кожнага выступоўцы і неабякаваць да навакытнага свету, што будучыма рэжысёру паспрые ў працэсе. — Мы пачыналі шмат таленавітых, а гадоўнае, неабякавае маладых людзей. Яны перажываюць, шукаюць важнага для грамадства тэмы і хочучь стварыць фільмы, якія дорыць глядачу надзею, расказваюць пра рэчы, якія вяртае зберагаць, — адзначыў пасля пітчыну генеральны дырэктар "Беларусьфільма" Уладзімір Карачоўскі. — Многія з удзельнікоў яшчэ не рэалізавалі ўласныя праекты, але я бачу перспектывы. Важна, каб было жаданне, а мы дапамагам. Варта дадаць, што нам патрэбныя людзі, якія ўмеюць працаваць у камандзе, а не індывідуалісты, бо кіно — праца калектывная. Кінематографісты пачатковаў шукаюць арыгінальныя спосабы паразважыць на сучаснае жыццё — пераважна аб стасунках паміж бацькамі і дзецьмі. Да прыкладу, Соф'я Жыліцкая і Вераніка Шылькоўская ды размовы аб сямейных канфіктах вырашылі скарыстаць жанр камедыі ды ра-

зграць гісторыю на... шыркавай арэне. Раман Рыбак жа задумаў у карціне "Леші бы мяне забралі" палклучыць іншпаленяны да рэжысёра праблемы хілотыка, абзеленага бацькоўскай увагай. Алена Лёск зьяртваецца да прычын, каб пагугарыць з аўдыторыяй "Іра дзіцячы марш" і дарослай прысвятлюе іх у сексшы "Мі". Як мяркую аўтарка, жарталіва-паучальны

фільм "Ванька-пастух ды Іван-паграміст" націхнуе юную аўдыторыю адстойваць свае жаданні і не ісці на павяду ў атачэння. Пераможцы пітчыну станаўць відомыя празаіны. Па задумцы арганізатараў пшам года малатаў рэжысёры зьявілі ўласныя фільмы і прэзентуюць іх у сексшы "Кіно маладых" наступнага "Лістапада".

Кіранавічсёр Igar ЧАЦВЕРЫКОЎ:

— Адзвяночы праекты, варта звачыць на ўзрост удзельнікаў. Памятаю сябе, калі быў маладым рэжысёрам-пачатковаўм. Мяне таксама цягнула да містычных тэм, да разваў пра сэнс жыцця. Здалося, магу сказаць тое, чаго свет яшчэ не ведае. Такая цяга заўважна сярод удзельнікаў, але асуджаць гэта наўрад ці трэба. Прайдзе час — і яны зраэмеюць, што ёсць мноства іншых цікавых тэм. Крыху засмучае наўменне многіх маладых людзей зразумела перадаць сюжэт. Адабры сцэнарыі дзвума-трыма сказаўмі можна выкладзіць — гэта паказчык яго ўдаласці. На жал, некаторыя удзельнікі з цяжкасцю адказвалі на пытанне, пра што іх фільм. Значыць, самі не разумеюць аб спраўчы выглядзе больш мудрым, чым яны ёсць на справе. Увогуле, цікавая работа былі, і пры годным выкананні фільмы могуць атрымацца някпескі. Хочацца даварыць людзям, якія сяна тлумачыць, чаго хочучь дабіцца. Ёсць надзея, што ў іх атрымаецца гэта ўвасобіць на экране.

Каманда фільма "Зоры мне пакажуць шлях"

Аб вечным — з усмешкай

Конкурс фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі "Лістападзік" першым разам уясе ўзнагароды. Хто заваяваў прызнанне публікі і чым запамоніўся прагляду?

Стужка "Як прымысціць бацькоў развясціся" — дэбют Сандрын Брадэі. Дрэзье ў поўнаметражным кіно. Канадскі рэжысёр ужо выказвалася пра ўнутрысямейны стасункі ў кароткім метраж. Яе ранаішы твор "Толькі ты і я" атрымаў прыз Берлінскага кінафестывалю як найлепшы кароткаметражны фільм для юнацтва. На суперак чаканіям, якія спаралжае нава, карціна "Як прымысціць бацькоў развясціся" насамрэч пацугроўвае глядацкіх да падтрымкі гармоніі ў сям'і. Па сюжэце дванацінацігадовая Жусічн, стаімушыся ад спрэчак бацькаў маймай і татам, патрабуе разводу бацькоў. Закон не дазваляе выканаць жаданне дзіцячкі, таму разам з сябрамі яна ладзіць інсценіроўку судова працэсу на школьным конкурсе таленту, каб нарэшце "ўтаймаваць" мамі і бацьку. Так іранічна рэжысёр кажа пра важнасць дыялогу ў сям'і, а

мімахолам яшчэ пра першае каханне і сямейнае дыплом "За ўвабленне ідэй захавання сямейных каштоўнасцей". Найлепшым фільмам конкурсу журы прызнала "Звон надзеі" расійскага рэжысёра Аляксандра Куляміна. Стужка расказвае пра брата і сястру, якія пасля гібелі бацькоў трапілі ў дзіцячы дом і шпіер мусяць адаптавацца да новага парадку. Буранг, здрада, прамста — стужка заклане негатыўныя аспекты стасункаў у групе равеснікаў. Актэнт у фільме зроблены на ўнутраных пераменах, якія адбываюцца з братам. Калі яго сястра — дзіўнічка баява, то хілапук не можа пастаяць за сябе ў пераліцы з аднагодкамі. З часам характар хлопца гартуецца — і ён выходзіць за межы ўстанова больш моцным і мужным. Настолькі, што адразу праявіла сябе героём-вратавальнікам. Юнак з сястрой ідзе па ўзбачане пустой дарогі, і раптам іх ледзь не збівае аўтамабіль. Кіроўная паспявае забяць машыну ад дзіўнага мэтра. Яе ранаішы твор "Толькі ты і я" атрымаў прыз Берлінскага кінафестывалю як найлепшы кароткаметражны фільм для юнацтва. На суперак чаканіям, якія спаралжае нава, карціна "Як прымысціць бацькоў развясціся" насамрэч пацугроўвае глядацкіх да падтрымкі гармоніі ў сям'і. Па сюжэце дванацінацігадовая Жусічн, стаімушыся ад спрэчак бацькаў маймай і татам, патрабуе разводу бацькоў. Закон не дазваляе выканаць жаданне дзіцячкі, таму разам з сябрамі яна ладзіць інсценіроўку судова працэсу на школьным конкурсе таленту, каб нарэшце "ўтаймаваць" мамі і бацьку. Так іранічна рэжысёр кажа пра важнасць дыялогу ў сям'і, а

нову дваровым жаргонам. Калі слова "зашквар" яшчэ можна пачуць ад цыпернашых школьнікаў, то "фудзел", "шмоткі", "бабло" — ужо архаізмы для іх, не кажучы пра фразеалагізм "сто лет в обед". Аўдыторыя ж аказаўся бліжэйшы расійскі фільм "Зоры мне пакажуць шлях" Філіпа Абраціна. Ён атрымаў прыз глядацкіх сімпатый і асыячы прыз мусяць адаптавацца да новага парадку. Буранг, здрада, прамста — стужка заклане негатыўныя аспекты стасункаў у групе равеснікаў. Актэнт у фільме зроблены на ўнутраных пераменах, якія адбываюцца з братам. Калі яго сястра — дзіўнічка баява, то хілапук не можа пастаяць за сябе ў пераліцы з аднагодкамі. З часам характар хлопца гартуецца — і ён выходзіць за межы ўстанова больш моцным і мужным. Настолькі, што адразу праявіла сябе героём-вратавальнікам. Юнак з сястрой ідзе па ўзбачане пустой дарогі, і раптам іх ледзь не збівае аўтамабіль. Кіроўная паспявае забяць машыну ад дзіўнага мэтра. Яе ранаішы твор "Толькі ты і я" атрымаў прыз Берлінскага кінафестывалю як найлепшы кароткаметражны фільм для юнацтва. На суперак чаканіям, якія спаралжае нава, карціна "Як прымысціць бацькоў развясціся" насамрэч пацугроўвае глядацкіх да падтрымкі гармоніі ў сям'і. Па сюжэце дванацінацігадовая Жусічн, стаімушыся ад спрэчак бацькаў маймай і татам, патрабуе разводу бацькоў. Закон не дазваляе выканаць жаданне дзіцячкі, таму разам з сябрамі яна ладзіць інсценіроўку судова працэсу на школьным конкурсе таленту, каб нарэшце "ўтаймаваць" мамі і бацьку. Так іранічна рэжысёр кажа пра важнасць дыялогу ў сям'і, а

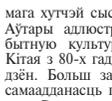
Які ён, "Лістапад-2022"?

Наведвальнікі сёлетняга фестывалю падазялілі сваёй уражанніямі з "Культурай".

РАМАН, СПЕЦЫЯЛІСТ ПА НЕРУХОМОСЦІ:

— Упершыню глядзеў кітайскае кіно. Па шчырасці, я з івжасіямі трапіў на паказ, бо зала была поўная. Сярод наведвальнікаў — у асноўным прастантэйкіну Кітайскай Народнай Рэспублікі, беларусы янышам. Але ўсе з захапленнем назіралі за сюжэтам карціны. Фільм падаўся мне незвычайным і цікавым. Даве галзіны працякалі незаўважна, адчування, што мне сумна і хочацца як

НАТАЛЛЯ, ВЫКЛАДЧЫК:

— Я прысутнічала на адкрываўчым фестывалю. Незабудныя эмоцыі! Арагізацыя і мерпрыемствы выдатны! Усе на вышыні! Невялікая канцэртная праграма. Потым, як і належыць, разбілі сімвалічную талерку, і форум пачаўся — паказам кіно "Плакаць нельга". Пазней гэсцей чалавак абмеркаванне. Карціна "Плакаць нельга" пакінула глыбокае уражанне. Заснаваная на рэальных падзеях, яна расказвае пра жанчыну, у якой у чужой краіне адрабілі рэальнае дзіця — геранія алчайна спрабавала яго вярнуць.

СВЯТЛАНА, ПЕНСІЯНЕР:

— Я шмат гадоў хаджу на фестываль і заўсёды атрымлава шмат розных эмоцый. Сёлета патрапіла на кіно "Здаровы чалавек" і "Шамбала". Выдатная алегчайна спрабавала яго вярнуць.

Чалавек жывы памяццю пра яго родных і блізкіх, сяброў і знаёмых? А можа, цэлага народа? Пошта мінулага тыдня была багатая на лісты, галоўная падзея ў якіх — святкаванне jubілею Якуба Коласа. Асабліва вызначылася Гродзеншчына. Тут прайшла абласная акцыя «Коласаўскі тыдзень на Гродзеншчыне».

З ПАЭТАМ СТРЭЦЦА...

Кацярына Сандкава, бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Літскай раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы, падрабязна расказала пра мерапрыемствы, што прайшлі ў бібліятэках Літвыны. Надзвычай уражвае разнастайнасць іх форм. Мяркуюць самі. У Літскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы прайшлі літаратурна-музычныя зазімкі «Радкі, пазнаныя з маленства...». У філіяле «Літская гарадская бібліятэка № 2» адбыўся літаратурны рын «З родным словам ды з патэчнай душой», а ў філіяле «Літская гарадская бібліятэка № 4» — вандрэўка па творах «Творчая спадчына Якуба Коласа». У філіяле «Інтэграваная бібліятэка аграпрадка Дворышча» адбыліся літаратурныя сустрэчы «Мой родны край, мой вырай прытулак», а ў клубе «Сібарыта» — што дзейнічае пры філіяле «Літская гарадская бібліятэка № 1» — пасяджэнне «І засталася слова ў сэрцы». У філіяле «Літская гарадская дзіцячая бібліятэка» чыталі літаратурныя замалёўкі «Паэт зямлі беларускай Якуб Колас», а ў філіяле «Літская гарадская бібліятэка № 6 імя В. Таўлая» перагаранулі літаратурную сторуку «Спяшайцеся з паэтам стрэцца...». Філіял «Літская гарадская бібліятэка № 3» ладзіў літаратурную галдзіну «Дум уладар — мудры, зямны, незабыўны!», а наведвальнікі філіяла «Літская гарадская бібліятэка № 5» зацікавілі ў шэдэўры літаратурнага свету «Давайце чытаць Якуба Коласа».

Падчас мэрпрыемства ў Астравецкай дзіцячай бібліятэцы

Літаратурная галдзіна «Дум уладар — мудры, зямны, незабыўны!»

Літаратурны салон «Любімыя коласаўскія радкі»

У вянок Песняру

адзела Гродзенскага раённага культуры-інфармацыйнага цэнтру. Былі тут і кінавачына «Паэт і чалавек» (Квацоўская сельская бібліятэка), і літаратурнае галдзіна «Залаты Колас беларускай нівы» (Скідзельская бібліятэка сямяніна чытанні), і выставы «Песні Коласа нас навучылі Радзіму любіць» ў Свіслацкай сельскай бібліятэцы, «Вілікі пясняр беларускага народа» ў Пуцьшыкаўскай сельскай бібліятэцы. Чытачы Сапоцкінскай гарпаславкой бібліятэкі, Капіцёўскай, Квасоўскай, Абухаўскай сельскіх бібліятэк прынялі ўдзел у члендзях «Чытаем Коласа разам». Яны запісалі відэа, дзе чыталі свае любімыя ўрыўкі паэты. Цікава, што большасць удзельнікаў члендзю прапанавана ўспомніць Крылатыя словы, выказванні, афарызмы Якуба Коласа, бо ўсё сваё жыццё пісьменнік змагаўся за высокі статус роднай мовы.

КОЛАС БЕЛАРУСКАЙ НІВЫ

Дзверы ў жыццёвы і творчы свет Якуба Коласа расчынілі наведвальнікам і бібліятэкар Гродзенскага раёна. Пра гэта паведамляе Карына Ошва, галоўны бібліятэкар па арганізацыі-маркетынгавай дзейнасці інфармацыяна-бібліятэчнага ад-

ЧЫТАЮЦЬ УСЕ

Файна Малюжэнэ, метадыст Наваградскай раённай бібліятэкі, упэўнена, што святкаванні, якія прайшлі ў іх раёне, спадабаліся б самаму Коласу. Тым больш, што народны пісьменнік «упеўся» ў жыццё Наваградка сваядзі грамадскай дзейнасцю. У перыяд з 1946 па 1956 год ён не раз выбіраўся дэпутатам у Савет Саюза Вярхоўнага Савета СССР ад Наваградскай выбарчай акругі, таму сюды і наведваўся для правядзення перадыбярчых сустрэч, а таксама і як дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, нават ёсць мастацкія папярэжжэнні гэтага факта — карціна Лазара Рана «Якуб Колас у Наваградку».

Наваградская раённая бібліятэка па jubілею пісьменніка зладзіла цэлы Коласаўскі тыдзень, — піша Файна Малюжэнэ. — Як жа прыгожа былі абстаўлены тыя мерапрыемствы, якія прайшлі ў яго межах! Уявіце сабе такую літаратурна-этнаграфічную гасцёўню: на сталах з літаратурнай красуюцца вышытыя і тканыя рушнікі, знойдзеныя ў бабуліных кудэрках, на сталах абрус, на іх стаяць этнаграфічныя экспанаты... Дарэчы, з іх дапамогай бібліятэкар праводзілі розныя інтэрактыўныя гульні, вольныя дыялогі, а таксама і як ладзілі Вярхоўнага Савета СССР, нават ёсць мастацкія папярэжжэнні гэтага факта — карціна Лазара Рана «Якуб Колас у Наваградку».

народа» ўрыўкі з твораў вялікага пясняра чытала кіраўніца справамі Нягневіцкага сельвыканкама Ларыса Шурак. А ва Усёлюбскай сельскай бібліятэцы Коласаўскія чытанні наведвалі ўсе работнікі мясцовага сельсавета Савета, а поўным складзе, на чале з яго старэйшай Іванам Чарлем.

«ПАКЛОН ПРЫМІ»...

Астравеччына таксама ачула ў шэдэўры свет класічнай літаратуры. Як піша бібліятэкар Астравецкай раённай бібліятэкі Вольга Заячкоўская, юным чытачам былі адрасаваны мерапрыемствы ў Астравецкай дзіцячай бібліятэцы, у Альхоўскай, Міхалішкаўскай, Гуагайскай сельскіх бібліятэках. Сельскія бібліятэкі ўвогуле творча падыходзілі да святкавання jubілею. Былі і віктарына-падаражжа «Вобраны мілья роднага краю» (філіял «Рытанская сельская бібліятэка»), і літаратурна-музычныя кампазіцыі «Паклон прымі ад нас, пясняр!» (філіял «Падольская сельская бібліятэка-клуб»), і літаратурныя чытанні (філіял «Мальская сельская бібліятэка»).

А цыпер завітаем на Зэльвеншчыну. У Міжрэчкай і Каралінскай інтэграваных бібліятэках запрасілі чытачоў на паэтычныя зямлі, а ў Кірэўскай сельскай бібліятэцы ладзілі літаратурна-гульні, палач акрой трэба было давеліцца, што за твор дэкламацыя, пазнаць героя твора і г. д. Пра гэта паведамляе Вольга Камякевіч, намеснік дырэктара Зэльвенскай раённай бібліятэкі.

Штучыцкая раённая бібліятэка імя Цёткі, які піша Ірына Гуада, загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі, адзначае 140-годдзе з дня нараджэння пясняра літаратурна-музычнай гасцёўняй «Нясумна класіка, або Юбілей 2022 года», а прысвечана яна была выхад у свет кнігі «Табой я жыў, табой жыў...» пра жонку Якуба Коласа».

А воль у Слоўніскай раённай бібліятэцы імя Я. Коласа з лістапада прайшла забаўляльная праграма «Военны добрага настрою» для аддзялення дзённага заварвання інвалідаў Цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Слоўніскага раёна. Па словах Ганны Трощык, загадчыка аддзела абслугоўвання матэрыялаў, не толькі гучалі вершы і песні, праводзіліся гульні, але і была разыграная казка, у якой прымалі актыўны ўдзел госці бібліятэкі.

У філіяле «Маслянская інтэграваная сельская бібліятэка» Бераставіцкай раённай бібліятэкі імя В. М. Кавалеўскага правялі літаратурны салон «Любімыя коласаўскія радкі» для дзяцей школьнага лагера, бо менавіта дзеці Якуб Колас прысвяціў шмат цёплых паэтычных радкоў.

Вера НІКАЛАЕВА

Людміла Бусел

Віскавыя бібліятэкары — спецыялісты ўніверсальныя. Як бы пафасна ні гучала, яны спраўджаюць выслоўе: «Людзі могуць зрабіць усё, калі захочуць, бо здольныя і блогерамі стаць, і ролі музейшчыка прымерціць, і сваю асабістую справу зрабіць сумленна. Людміла Бусел, што працуе ў бібліятэцы вёскі Дуброва Светлагорскага раёна, з ліку такіх рупліўцаў.

Людміла ўвайшла ў бібліятэку і ўбачыла кнігі, складзеныя стосамі на сталах, падаконніках, падложках. «Дзіўнічкі, мы значылі на перападкі Запітай на наступным тыдні!» — сказала супрацоўніца. Але малая не здавалася: «Я да цёткі Валі!» Са сховішча выйшла сваякая юная наведвальніца, якая прапавала бібліятэкаркам, і дала дзвучычкі маляўніча аформленую кніжку «Воук і ліса». Гэтае выданне і адркрыла Людмілі дарогу ў чароўнае літаратурнае царства. З таго часу мастацкія слова стала неабходнай часткай жыцця нашай гераіні. У сёмым класе дзвучычка брала кнігі з фонду для дарослых, бо ўсе дзіцячыя ўжо прачытала.

У школе Люда вучылася добра, актыўна ўдзельнічала ў грамадскіх падзеях. Як усё выпуснікі, папа заканчэння Дуброўскай школы разважала пра выбар прафесіі. Класны кіраўнік настойліва рэкамендавала падаваць дакументы ў Магілёўскі машынабудульнічын інстытут. Дзвучычкі і паехала ў горад на Дняпры, але для наступлення ў... бібліятэчны тэхнікум, рэкламу якога бачыла ў школе на стэндзе. Студэнтка спасыліла нававуку за захваленнем, атрыманна дыплом з адзнакай. Можна было па лютатах наступіць у профільную ВНУ, на чым настойвала куратар групы, або на размеркаванні выбраць гарадскую бібліятэку, але Людміла паехала ў Светлагорскі раён.

ВОСЬМЫ ЦУД СВЕТУ

З 1985 года Людміла Фёдаруна Бусел у бібліятэцы вёскі Дуброва не працуе, а служыць любімай справе аддана і апантана. Кнігу жанчына лічыць восьмым цудам свету, зачытваецца радкамі любімых аўтараў, асабліва паважвае творы, у анатацыі якіх сказана: «Заснавана на рэальных падзеях». Прычым, насуперак распаўсюджва-

наму ўяўленню, Людміла Фёдаруна чытае не ў рабочы час, а ў вольны, бо ў бібліятэцы ў гераіні спраў вышэй галавы. Толькі проты пералік службовых абавязкаў займае дзе старонкі. У бібліятэкарка заўсёды маса спраў: напісанне сцэнарыяў, падрыхтоўка прэзентацыяў, пастой для блога, матэрыялы для музея. У гадавым плане дэклараваны вызначаны асноўныя напрамкі працы. Гэта фарміраванне духоўнай культуры, грамадзянскасці і патрыятызму, прававых ведаў, пікавасці да гісторыі Айчыны і краязнаўства, прапаганда беларускай мовы і літаратуры, эдарагата ладзіцца, бібліятэчна-бібліяграфічныя ведаў, эстэтычнае і экалагічнае выхаванне, арганізацыя вольнага часу дарослых і школьнікаў. Валі! Тое не пустыя словы, а рэальная творчая работа з выкарыстаннем розных формаў і метадаў. Напрыклад, афармленне звычайнай тэматычнай кніжнай выставы патрабуе нямаля часу, фантазіі і высілкаў. А якія цікавыя і разнастайныя гэта экспазіцыі ў Дуброўскай бібліятэцы! Выстава-разважанне «Праваслаўная кніга — шлях да духоўнасці», выстава-галерэя памяці «Яны выконвалі свой абавязак, мы захоўваем памяць», выстава-дыялог «Канстытуцыя — робім выдаткі», выстава-тлумачэнне «Ты грамадзянін, а гэта значыць, ты праводзіш інфармацыйныя хвілінкі, тэматычныя гутаркі, віктарыны, конкурсы, спабаронічцы, анлайн-пляюкі, прафарынтацыйная работа з навучэнцамі, заняткі ў экалагічна-краязнаўчым клубе «Жалудзі». Асабліва ўвага надаецца ветэранам працы, аднавуку за захваленнем, атрыманна дыплом з адзнакай. Можна было па лютатах наступіць у профільную ВНУ, на чым настойвала куратар групы, або на размеркаванні выбраць гарадскую бібліятэку, але Людміла паехала ў Светлагорскі раён.

На рэканструкцыі ў пошукавікам

Па прынцеце «Хто, калі не я?»

цыям вайны, — а таксама адзінокім пажылым людзям, якіх абслугоўваюць дома. «Адна пахляя чытачка за вольны адолела 35 кніг!» — з гонарам паведамляе Людміла Фёдаруна.

БІБЛІЯТЭКАР АНЛАЙН

Блог сельскага бібліятэкара Людмілы Бусел ВУК-ва! настолькі насытаны самімі разнастайнымі матэрыяламі, што дзіву даецца, як яна паспявае сабраць, апрацаваць і размясціць усё шматлікія факты пра любімую бібліятэку, якой летась споўнілася 95 гадоў, родную Дуброва ў зямлюю. У раздзеле «Прачытана бібліятэкаркам» шмат водгукаў на кнігі, «Дзень за днём» — хроніка падзей. «Пра змест кажучы самі назвы рубрык: «Пачытай-ка», «Летапіс Дуброва», «Музей гісторыі вёскі», «Знакамітыя зямлікі». Есць у блогу старонкі, прысвечаныя мясцоваму дыялекту, тэатрынішчы, фольклору. З цікавасцю чытаеш, напрыклад, прыказкі, запісаныя Людмілай Фёдарунай у розны час ад пажылых аднаўскоўцаў: «За скарарку сала сем вёрт праца» (Н. І. Масур), «Злучыў Бог са свіннёю, трэба жыць з ёй» (М. В. Дайкева), «Адзін не ўпяча, другі не дагоніць» (М. П. Друзік) і многія іншыя. Блог, па сутнасці, цікавы электронны летапіс вёскі.

НІКОЛІ НЕ ЗАБУДЗЕМ

Пошукавая дзейнасць — яшчэ адна задача Людмілы Бусел. Тры гады бібліятэкар супрацоўнічае з Гомельскім абласным пошукавым грамадскім аб'яднаннем «Ніколі не забудзем». Прышоў Людмілу Фёдарунай у гэтую сферу Віктар Мураўль — краязнавец, мэтазнаў, ураджэнец пасёлка Парчычы. За два гады зверкі пасаха на мерапрыемствы ў электронных архівах Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі жанчына знайшла 840 прозвішчаў неўзвешчаных вольцаў.

З пошукавікам Людміла Фёдаруна ўдзельнічае ў рэканструкцыі пахляей Вялікай Айчыннай вайны. Бібліятэкар быў ініцыятарам імпрэзы да 75-годдзя вызвалення Дуброва ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У мерапрыемстве з выкарыстаннем піратэхнікі і зброі былі заздзійнячыны больш за 30 рэканструктур у форме чыравана-армейскай і салдат вермахта. На відэаўздым сабралася шмат людзей з наваколных вёсак і Светлагорска.

Крэда нашай гераіні — «Хто, калі не я? Спачатку думай пра Радзіму, а потым пра сабе. Хто хоча зрабіць, робіць, а хто не хоча — шукае прычыну». І гэта не проста словы, а інструкцыя да дзейнасці — штодзённая творчай і падзвіжніцкай працы сельскага бібліятэкара Людмілы Бусел.

Ганна КАПЕЦКАЯ, г. Светлагорск. Фотаздымкі з асабістага архіва Л. Ф. Бусел

З пераможцамі конкурсу летнія чытанні

Незвычайны спектакль з філасофскім падтэкстам рытуальна да паказу ў Магілёўскім абласным тэатры лялек. Для калектыву ўстановы гэта будзе першая прэм'ера ў 46-м сезоне.

ГІСТАРЫЧНАЕ ГУЧАННЕ

Пастаноўка, якая атрымала назву "Магіла льва", заснаваная на аднайменнай паэме Янкі Купалы і народных паданнях. З героямі гэтых апаведаў знаёмы кожны жыхар Прыдняпроўя.

Па легендзе на месцы, дзе цяпер стаіць абласны цэнтр, калісьці былі непраходныя лясы. У іх жыў Машэка — волат, чалавек вялікай моцы. Аднак, непакорны і магутны, ён стаў ахвірай жаночай здрады. Курган, дзе спачыў асілак, назвалі "Магілай льва", а горад, які тут узнік — Магілёвам.

Малады рэжысёр тэатра лялек **Марыя Гусава** пастаралася прадставіць вядомай гісторыю ў новым свеце. Творца пераканана: падзеі, якія адбыліся на тэатральных землях тысячагоддзі таму, не страцілі вастрона гучанія і сэнса.

У Магілёў я прыехала зусім нядаўна па размеркаванні з Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Вельмі хачелася ўзяць за аснову сваёй першай пастаноўкі матэрыялы, блізкі мясцоваму глядачу. Спыніліся на мінуўшчыне — паданні пра Машэку, што ў Год гістарычнай памяці актуальна, — адзначыла рэжысёр.

Па словах Марыі Гусавай, праца над інсцэніроўкай была карпатлівай. Шмат часу пайшло на гарманічнае аб'яднанне паэмы беларускага класіка і фальклору.

— Хачелася не проста перадаць значныя моманты з гісторыі горада, а паказаць, якія людзі тут жылі, чым яны займаліся і пра што марылі. Акрамя таго, мы праганем тэатру падарожжаў, папсуем адказна на пытанні, хто мы, адкуль, куды і як нам рухацца далей? Для гэтага варта часцей вяртацца да вытокаў, сваіх каранёў, аглядацца на жыццё продкаў, — падкрэсліла рэжысёр.

БЕЗ ШБЛОНАЎ

Спектакль абяцае быць нестандартным. Ствароўца дэкарацыі і лялек для яго, выкарыстоўвалі шмат арыгінальных, крэ-

Акно ў іншы свет

Прэм'ерная пастаноўка маладога рэжысёра

атыўных падыходаў. Зачаруе глядача і прадуманая гульня святла, музыкі, вакалу, харэаграфіі.

— Каб дасягнуць нарэзнага эфекту, доўга мы вывучалі п'есу, шукалі мастацкі рашэнні. У выніку зыходзілі з максімальнай стылізацыі, прытрымліваліся спрадвечных беларускіх тэхнік. Касцюмы акцёраў зрабілі з лёну, упрыгожанага традыцыйнымі арнаментамі. Дэкарацыі і большасць лялек выкананы з натуральных прыродных матэрыялаў. Выязджалі ў лес і збіралі сапраўдныя карані, каб

сімвалічна абыграць тое, што спектакль пераносіць далёка ў глыб гісторыі, адыслае да нашых каранёў, — расказваў галоўны мастак Магілёўскага абласнога тэатра лялек **Віталь Шухман**.

— Усё дрэва апрацоўвалі ў тэхніцы брашывання, натуральнага старставання. Рабілася гэта ўручную, уласнымі сіламі, — заўважыў загадчык мастацка-пастававага часткі **Ігар Багамаз**.

Найбольш характарнай атрымалася лялька галоўнага героя. Фігура амаль тры мет-

З ПЕРСАНАЖА Ў ПЕРСАНАЖА

— Усе дзеянні і эпизоды будуць праіграваныя ў падобных партах. Мы пабудавалі спецыяльныя драўляныя скрыні, якія з'яўляюцца акном у іншы свет, адлюстроўваюць зрэз рэальнасці. Наогул, уся пастаноўка напоўнена рознымі сімваламі, якія кожны глядач зможа падлумаць па-свойму, — расказаў **Ігар Міхайлавіч**.

Сімвалічнымі будуць і іншыя лялькі-героі спектакля. Напрыклад, паны і ся-

лічкі: ці будзе нас размяжоўваць глядач? Непасрэдна я імкнуся паказаць асілка цалкам станоўчым. На тое, што з ім зарылацца, паўплывалі жыццёвыя абставіны. Але для мяне ён — герой, бо здолеў пайсці супраць панюў, змагаўся за свабоду, стаў беларускім Робінам Гудам, — адзначыў **Мікалай Спешыц**.

— Канешне, у майёй гераіні шмат адмоўных рыс. Я нават не зусім разумю: чаму ўсё ж яна пайшла на зраду, забойства? Што на гэта паўплывала? Імкнучыся разабрацца ў матывах таго, што персанаж здзейсніў, дысананс, бо сама ён не змагаўся так паступіць. У гэтым плане шмат працуем з рэжысёрам, каб правільна раскрыць асобу Наталкі, данесці да глядача не праўду, — распавяла **Кацярына Жылінская**.

УНІКАЛЬНАСЦЬ, АЎТЭНТЫЧНАСЦЬ, САМАБЫТНАСЦЬ

Усе тры дзеі спекулятыўна будзе праектаваны ўнікальнай, аўтэнтычнай, самабытнай атмасферай. Кожны эпизод паказана, што ў магілёўцаў багатая спадчына, якой варты ганарыцца, якой варты памятаваць і сучаснасцю.

— Усе дзеянні і эпизоды будуць праіграваныя ў падобных партах. Мы пабудавалі спецыяльныя драўляныя скрыні, якія з'яўляюцца акном у іншы свет, адлюстроўваюць зрэз рэальнасці. Наогул, уся пастаноўка напоўнена рознымі сімваламі, якія кожны глядач зможа падлумаць па-свойму, — расказаў **Ігар Міхайлавіч**.

Сімвалічнымі будуць і іншыя лялькі-героі спектакля. Напрыклад, паны і ся-

лічкі: ці будзе нас размяжоўваць глядач? Непасрэдна я імкнуся паказаць асілка цалкам станоўчым. На тое, што з ім зарылацца, паўплывалі жыццёвыя абставіны. Але для мяне ён — герой, бо здолеў пайсці супраць панюў, змагаўся за свабоду, стаў беларускім Робінам Гудам, — адзначыў **Мікалай Спешыц**.

— А вось мне хочацца паказаць Машэку звычайным чалавекам, у якім ёсць і добрае, і дрэннае, які мае права на памылку. Гэта памежны герой, што прымусіла задумацца: а ці застанёмся мы вернымі сваім прынцыпам і перакананням у складаных жыццёвых сітуацыях? — дадаў **Максім Кошалеў**.

Неадзначнага персанажа грае і маладая актрыса **Кацярына Жылінская**. Роля Наталкі стала для артысткі першай сур'езнай дарослай працай. Да гэтага дзячынна была задзейнічаная толькі ў дзіцячых спектаклях.

— Канешне, у майёй гераіні шмат адмоўных рыс. Я нават не зусім разумю: чаму ўсё ж яна пайшла на зраду, забойства? Што на гэта паўплывала? Імкнучыся разабрацца ў матывах таго, што персанаж здзейсніў, дысананс, бо сама ён не змагаўся так паступіць. У гэтым плане шмат працуем з рэжысёрам, каб правільна раскрыць асобу Наталкі, данесці да глядача не праўду, — распавяла **Кацярына Жылінская**.

Сяргей Грынкевіч

Insk і Мінск

Убачыць знаёмы горад быццам упершыню

Кожны горад выклікае ўстойлівыя іконаграфічныя асацыяцыі — такія як **Эйфелева вежа** або **Калізей**. **Ёсць яны, вядома, і ў Мінска: Верхні горад, Нацыянальная бібліятэка, праспект Незалежнасці, які з'яе ўсімі агнімі...** **Менавіта гэткага кітапаў выляе завочнай змяшчаюць на турыстычных буклетах. Іх дастакова для блага знаёмства, але ж замала, калі ты хочаш спасцігнуць горад глыбей, наладзіць з ім асабістыя адносіны. Такое паміненне непазбежнае, калі ў гэтым горадзе ты яшчэ і жывеш. Таму часам хочацца ператварыць Мінск у нейкі "Інск". То-бок убачыць яго па-новому і па-свойму — іначай, ніж усе твае папярэднікі.**

УНІКАЛЬНАСЦЬ, АЎТЭНТЫЧНАСЦЬ, САМАБЫТНАСЦЬ

Менавіта назву Insk мае выставачны фотажурнал, які працуе ў Дзяржаўным мемарыяльным музей-маістэрні Зіра Азгура.

— У кожнага горада павінна быць сваё фатаграфічнае адлюстраванне, — кажа куратар выставы **Уладзімір Парфянок**. — І важна, каб яно было шматмерным ды разнастайным. На жаль, Мінску не надта шанцавала на тэлу фотажурналісты, якія б імкнуліся ўхапіць і адлюстравань яго невідочныя genus loci. І таму захацелася адшукаць здымкі, аўтары якіх выявілі б сваё персанальнае ўспрыманне горада. Не проста прыгожыя выявы бу-

днымак або людзей, але нейкі ўласны погляд або асабістыя адносіны. І такія іншыя погляды на Мінск дазваляюць убачыць даўно знаёмы горад як быццам упершыню.

Невялікая выстава з фондаў віртуальнай фотгалеры "Нова", завадатая якой з'яўляецца супрацоўнік музея Зіра Азгура **Уладзімір Парфянок**, адлюстроўвае працу мінулых дзесяцігоддзяў — ад 1980-х і да нулявых. Хаця, па вялікім рахунку, гэта не надта істотна: прыкметныя маркеры часу на фота балай ачужылінасцю. Прынамсі, у вочы не кідаюцца.

Як, дарчы, і маркеры месца. Прыкладам, здымак такога мэтра, як **Яўген Казюля**, мо быць зроблены ў любым горадзе, у якім ёсць старыя камяніны, палваротны, галубы — і ўсё гэта здатнае ўтвараць як быццам патаемныя пісьменныя Праўда, у Мінску такія лакальныя дэталы дазваляюць трохі папсуаць, збочыць і з шырокіх перспектываў.

Або гэтае месца, наадварот, падкрэслена канкрэтнае — скажам, падобны да трафарэту архітэктурны элемент на вуліцы **Мельнікайтэ**, які фрагментна рэчаіснасць, ператварае ілюзаўнае карціну ў аўтаномны дэталі паза. **Фотаграфу Сяргею Грынкевічу** удалося гэта убачыць — і сумясіць перспектывы.

Зрэшты, прынамсі адна праца з выставы прымусілае згадзіць, што фотажурнал дазваляе "замарозіць" і прасторы, і рух часу. Трамаві, які едзе па

спусцелай **Кастрычніцкай** на пятнаццацігалоўнай даўніны здымку **Сяргея Ждановіча**, заспеў гэтую вуліцу ў яе прамежкавым стане: ужо не прамысловая зона, але яшчэ не модавае тусоўнае месца.

З ілюк прадстаўленых на выставе рамонтгаў — раннія здымкі **Валодзі Кавычана**. Вядомы майстар, які сёння мае вывераную і пазнавальную стылістыку, зрабіў іх амаль сорак гадоў таму з айна машыны, на якой прыехаў у Мінск паступаць у інстытут. І ў гэтых фота не столькі майстэрства, колькі эмоцыі і адносіны.

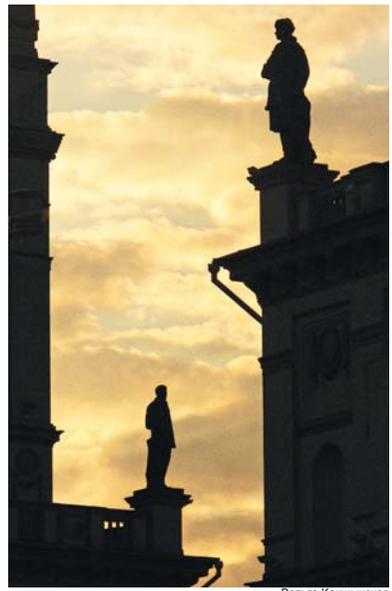
Слова "оптыка" сёння ці не часцей выкарыстоўваецца як сінонім бачання і дастасоўвацца не да нейкіх прылад, а да зроку і ўспрымання. **Ігар Саўчанка** імкнецца засведчыць, што ў нечым гэтыя значэнні тоесныя. Падчас шпандару па Мінску ён выкарыстоўваў камеру, якая здымае надпрост на фотажурналі, мінаючы стадыю негатыў. І таму кожны здымак атрымліваецца ўнікальным — як, зрэшты, і кожны момант, калі наш зрок дракранаецца да вонкавай рэчаіснасці.

Ветэран беларускага аўтарскага фотажурналі **Тэнальд Родзікаў** выкарыстаў для падобнай мэты коды прасцейшай прыёму: яго фота людзяга прыпынку на **Намізе** зробленыя праз трапібуйснае акно ў дажджлівы дзень. Оптыка скажэцца, звычайная карцінка становіцца распылівай, няпэўная і таму прывабнай.

Завалася б, гэта ўжо зусім іншае пакаленне. Ды і змянілася за прамінулы час вельмі багата: і сам горад, і фотажымыкі, і падыход да фота. Аднак здымкі, зробленыя дзесяцігоддзі таму пераважна на чорна-белую стужку, чамусьці не выглядаюць нейкім "імяпавым рэрта". Яны цалкам захавалі актуальнасць і свежасць ды не губляюцца ў тым масіве выяў, які атане на сёння. Прычынай таму — выверанасць кадра, сэнсавая шматумернасць і, вядома, аўтарскі погляд.

Гэтыя крытэрыі не старуюць. Таму прадстаўленыя на выставе фота могуць стаць добрым прыкладам і крыніцай натхнення для тых, хто здымае Мінск сёння.

А хто з нас, прызнаецца, хача б раз-пораз не здымае тое, што бачыць навокал у сваім родным горадзе?

Вольга Кацкышчына

Сяргей Ждановіч

Уладзімір Парфянок

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Майстар-клас па вышэйшым крыжыкам. Залы выставы "Жаночы род". **13 лістапада ў 11.30.**
- Юбілейная выстава "Чароўны Мінск", прысвечаная 125-годдзю з дня нараджэння выдатнага беларускага графіка, майстра лінаграфавы Анатоля Мікалаевіча Тычыны. **Да 13 лістапада.**
- Выстава "Невядома аб ядымым. Пра што кажучы кветкі". У экспазіцыі будучы прадстаўлены творы з фондаў музея, а таксама з карпаратыўнай калекцыі ААТ "Белгазпрамбанк". **Да 13 лістапада.**
- У рамках выставы **12 лістапада** адбудзецца майстар-клас "Парфумерная любоў". Пачатак у 15.00. Майстар-клас правядзе Улад Рэзную – парфумер і аўтар персанальных

вядаруў для многіх славутых людзей і брандзі.
• Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння Марка Шагала. **Да 12 снежня.**- Выстава "Альгерд Малішэўскі. Рэтраспекцыя". **Да 11 снежня.**
- Выставачны праект "Жаночы род". **Да 1 снежня.**
- Выстава "Шкатулка каштоўнасцей" (традыцыйныя ўпрыгожванні народаў Еўразіі XVIII–XX стагоддзяў) з калекцыі Расійскага этнаграфічнага музея (г. Санкт-Пецярбург). У экспазіцыі прадстаўлена каля 250 шэдэўраў, якія характарызуюць ювелірную традыцыю і эстэтычны густы амаль 40 народаў Расійскай імперыі. **Да 11 снежня.**
- Экскурсіі: "Якога колеру зіма?", "Казкі Усходу", "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма". Праводзіцца заўсёды.

УНП 10037771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
+375 29 5518051, +375 29 1903149

Палацавы ансамбль:

- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырыманіалы нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі". Вялікая выставачная зала. **Да 10 студзеня.**
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Перавторанія ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". **Да 15 студзеня 2023 г.**
- У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- Выстава ёланых цацак "У Новы год прыходзіць казка...". Малая выставачная зала. **Да 22 студзеня 2023 г.**

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці: (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1):

- Часовая экспазіцыя мастака Віктара Варанкевіча "Погляд у мінулае". **Да 30 лістапада.**

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3):

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Гарадскія самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стгг."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падазе".

Мерапрыемствы:

- Квэсты: "Безаблічны артафакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны дэтэктыў", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у княгіні", "Дзень нараджэння ў Ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". **Да 25 чалавек.**
- Гульня-знаёмства "Музейка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнёвая праграма "Выкрутасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАўНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая экспазіцыя "Апалены золак", прысвечаная 140-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Мастацкая галерэя, 3–4 паверх. **Да 28 снежня.**
- Выстава "Вываленне Еўропы" ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых замежных краін.
- Анлайн-выстава "Трагедыя народаў".

УНП 100255472

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма "Каляды ў музеі". Праводзіцца заўсёды. Зборная праграма 24 снежня. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 10037771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава "В. К. Бялінціцкі-Біруля і мастакі з яго кола", прысвечаная 150-годдзю жывапісца. **Да 26 лютага 2023 года.**
- Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды. Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 10037771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, +375 25 6677819**

Культура і Мастацтва

У нашым пазнавальна-адукацыйным Telegram-канале вы можаце даведацца больш цікавых фактаў пра беларускую культуру і мову, паўдзельнічаць у штодзённым апытанках і прачытаць пра культурнае жыццё краіны. Таксама сярод падпісчыкаў праходзіць галасаванне за самы ўдалы матэрыял новага выпуску. Далучайцеся!

У № 45 ад 5 лістапада найлепшыя прызнаны артыкул **Данііла Шэйкі** "Прад'явіце ахоўныя дакументы!".

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Накрасава, 3.
Тэл.: 8 017 3990978

- Выстава мастакоў з Беларусі і Расіі "Песняры зямлі беларускай". **Да 20 лістапада.**
- Праект мастака Сяргея Лескеця "Шпэт". **Да 20 лістапада.**
- Персанальная выстава Валянціна Нуднова "Цела Вады". **Да 20 лістапада.**

- Виртуальны праект "Адзіная спадчына". Доступны на сайце ncsm.by. **Да 31 снежня.**
- Выстава "HOMESAPIENS. ЗАМЕДЛЕННЕ. GREENHOUSE". **Да 20 лістапада.**

УНП 19254344

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Опера ў 3-х дзеях. "Макбет". **12 лістапада ў 18.00.**
- Балет-феерія ў 2 дзеях з пралагам і эпілогам. Прэм'ера. "Спячая прыгажуня". Да юбілею народнай артысткі Беларусі Таццяны Яршовай. **13 лістапада ў 18.00.**
- Канцэрт "OPERA & JAZZ". Да юбілею народнай артысткі Беларусі Настасі Масквіной. **13 лістапада ў 18.30.**
- Опера ў 2-х дзеях. "Дзікае паліванне караля Стаха". **15 лістапада ў 19.00.**

- Балет ў 2 дзеях на музыку Пятра Чайкоўскага. "Ганна Карнізіна". **16 лістапада ў 19.00.**
- Тэатралізаваны канцэрт. "Вердзі-гала". **17 лістапада ў 19.00.**
- Усе раманы Чайкоўскага. **Вечар трэці. 18 лістапада ў 19.30.**
- Опера ў 2 дзеях з пралагам і эпілогам. "Князь Ігар". Да юбілею народнай артысткі Беларусі Настасі Масквіной. **19 лістапада ў 18.00.**

УНП 191081522

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава мастака-ілюстратара Паўла Татарнікава "Дакрануцца да мінулага". **Да 10 студзеня 2023 года.**
- Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Экскурсія "Сядзібны партрэт". Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль-театра-цеатра "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока". Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 10037771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- **Выстава "Белая зброя краін свету".** 1-ы адсек Паўночнага корпусу. **Да 25 снежня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізаванага для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзевяці "Інтрыгі Купідона".
- Самейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка".

- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя на старадаўнім рэцэпце", "Асабліваці жаночага касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст.", "Печы з каробкавай кніжэ XVI–XVII ст. у палацы князёў Радзівілаў".

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723.
Тэлефон-факс: 8 017 3345741.

Рэкламны адрэс: тэл.: 8 017 2860797.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцуюцца і не вяртаюцца.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка-фантазія на 1 дзёну. "Каля-Маля". **12 лістапада ў 11.00.**
- Чароўная казка на 2 дзёны. "Папялушка, або Крышталёвыя чаравічкі". **13 лістапада ў 11.00.**
- Інтэрактыўная казка на адну дзёну. "Васёлы Дарафей". **19 лістапада ў 11.00.**

УНП 30001869

ШТОТДНІВЯЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне №637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчская ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУВІЎІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШУЧУРОК Жанна Іванавічэўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Аўген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ.

Данііл ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настасся ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАУ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Прэмыяна: 8 017 3345741.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх.

Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нячужы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 2972. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Папісаня ў друк 11.11.2022 ў 18.00. Замова №2733. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавчства "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Сайт: www.kultura-info.by
e-mail: kim@kultura-info.by